

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

Април – юни 2009 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

Към 30 юни 2009 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 7809.8 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на юни 2008 г.) те са намалели с 314.7 млн. лв., или с 3.87%, което е с 20.20 пр.п. по-малко от прираста им, отчетен за същия период на 2008 г.

От началото на 2009 г. парите в обращение намаляха с 1369.6 млн. лв. в сравнение с края на 2008 г. В процентно изражение намалението е 14.92%, което е с 11.52 пр.п. по-голямо от отчетеното намаление за същия период на 2008 г.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г. С Решение на УС на БНБ № 110 от 6.X.2005 г. банкнотите и разменните монети с неизтекъл срок на обмяна, които не са върнати в касите на БНБ, бяха приспаднати от парите в обращение. С цел съпоставимост на данните левовата им стойност е изключена от размера на парите в обращение и за предходни периоди.

Спрямо предходното тримесечие на 2009 г. парите в обращение за април – юни са нараснали с 10.8 млн. лв., като в процентно изражение е отчетен прираст от 0.14%.

Пари в обращение (млн. лв.)

	30.VI.2008	31.III.2009	30.VI.2009	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	(к.3-к.1)/к.1	(к.3-к.2)/к.2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ—общо в т.ч.	8124.5	7799.0	7809.8	-3.87%	0.14%
<i>Банкноти</i>	7989.6	7651.4	7660.1	-4.12%	0.11%
<i>Разменни монети</i>	130.7	143.2	145.2	11.05%	1.40%
<i>Възпоменателни монети</i>	4.2	4.5	4.6	8.91%	1.08%

В края на юни 2009 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 98.08%. През второто тримесечие на настоящата година той е намалял с 0.03 пр.п. в сравнение с дела им, отчетен към края на първото тримесечие. За едногодишен период – спрямо края на второто тримесечие на предходната година, дялът на банкнотите от общата стойност на парите в обращение е намалял с 0.26 пр.п.

Към 30 юни 2009 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 1.86%. През второто тримесечие той е нараснал с 0.02 пр.п., а за едногодишен период се е увеличил с 0.25 пр.п.

Стойностният размер на възпоменателните монети в парите в обращение им определя дял от 0.06%.

Средната банкнота в обращение в края на второто тримесечие на 2009 г. е 25.84 лв. В сравнение с края на първото тримесечие тя е намаляла с 0.08 лв., а за едногодишен период се е увеличила с 0.74 лв.

Стойността на средната монета в обращение в края на второто тримесечие на 2009 г. е 0.14 лв. и остава без промяна от края на юни 2007 г.

От 1 юни 2009 г. Българската народна банка пусна в обращение като законно платежно средство нова банкнота с номинална стойност 5 лева, емисия 2009 г., с подобрени защитни елементи.

В изпълнение на монетната си програма за 2009 г. и на основание на чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през второто тримесечие Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета „130 години Българска народна банка” с номинална стойност 10 лева.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

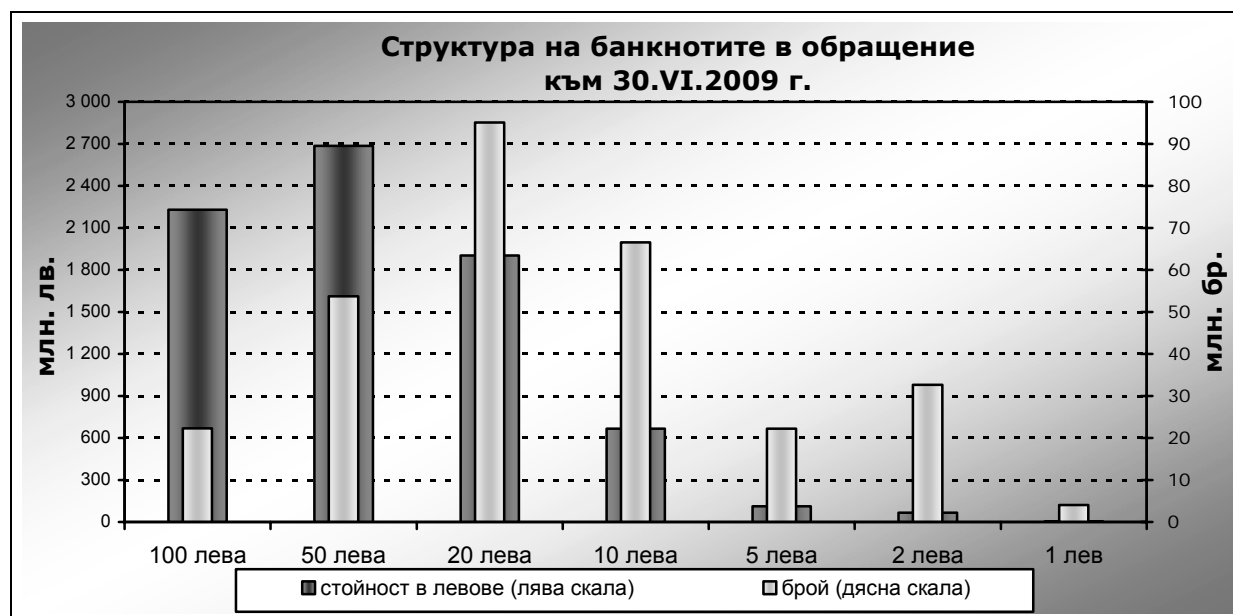
В края на второто тримесечие на 2009 г. в обращение са 296.4 млн. бр. банкноти, които са с 0.43% повече в сравнение с края на предходното тримесечие. Нарастването им по стойност е 0.11%, като в края на юни общата стойност на банкнотите в обращение е в размер на 7660.1 млн. лв.

За едногодишен период (спрямо края на юни 2008 г.) броят на банкнотите в обращение намаля с 21.8 млн., или с 6.86%. За същия период нарастване е отчетено при броя на банкнотите в обращение от купюри 100 и 2 лева съответно с 14.51% и 1.21%. Намалението на броя на банкнотите в обращение за едногодишен период при останалите купюри е в диапазона от 4.12% за банкнотите от купюра 20 лева до 13.50% за тези от 50 лева. Стойността на банкнотите в обращение е с 329.5 млн. лв., или с 4.12% по-ниска от отчетената към края на юни 2008 г.

В структурата на дела на отделните купюри по стойност през второто тримесечие на 2009 г. в сравнение с първото нарастване е отчетено при банкнотите от 100, 20, 10 и 2 лева съответно с 0.37, 0.37, 0.06 и 0.01 пр.п., като за същия период е намалял дялът на купюрите от 50 и 5 лева съответно с 0.79 и 0.02 пр.п. По отношение на дела на броя на отделните купюри в общия брой на банкнотите в обращение промяната е идентична с тази по отношение на тяхната стойност. Нарастване спрямо края на първото тримесечие на 2009 г. отново е отчетено при купюрите от 100, 20, 10 и 2 лева съответно с 0.07, 0.38, 0.09 и 0.08 пр.п., а намаление съответно с 0.47 и 0.14 пр.п. при дела на банкнотите от купюри 50 и 5 лева. Стойността на банкнотите от 50 лева в обращение в края на юни 2009 г. е в размер на 2684.5 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.05%) в общата стойност на банкнотите в обращение.

По отношение на броя на банкнотите в обращение с най-голям дял е купюрата от 20 лева – 32.08%, като в края на юни 2009 г. в обращение са 95.1 млн. бр. банкноти от тази купюра. За едногодишен период най-много нараства дялът на броя банкноти от купюра

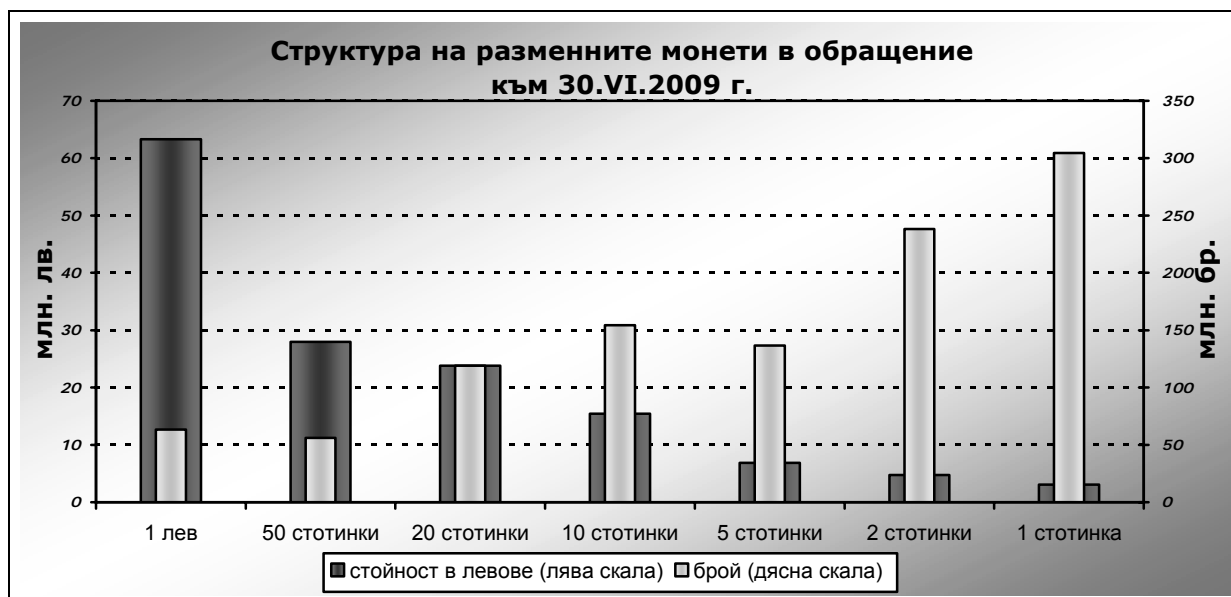
100 лева. Общият брой на банкнотите в обращение от тази купюра в края на юни 2009 г. им отрежда дял от 7.52%, като за период от една година той се е увеличил с 1.42 пр.п. За едногодишен период е нараснал дялът и на купюрите от 20 и 2 лева в обращение – съответно с 0.92 и с 0.88 пр.п.

Намаление на дела на броя банкноти в обращение за едногодишен период (спрямо края на юни 2008 г.) е отчетено при купюрите от 50, 10 и 5 лева съответно с 1.39, 1.54 и 0.36 пр.п.

Броят на разменните монети в обращение към края на юни 2009 г. достигна 1072.0 млн. и се е увеличил в сравнение с края на март с 26.7 млн., или с 2.55%. За едногодишен период прирастът е в размер на 131.1 млн. броя (13.94%). През второто тримесечие на 2009 г. стойностният размер на разменните монети в обращение е нараснал с 2.0 млн. лв. (1.40%), а за едногодишен период – с 14.4 млн. лв. (11.05%).

В края на юни 2009 г. дяловете на отделните номинали монети в общия брой на монетите в обращение са се увеличили в сравнение с края на март съответно при монетите от 1 и 2 стотинки с 0.21 и 0.30 пр.п. За същия период дяловете на монетите от 5, 10, 20, 50 стотинки и от 1 лев са намалели съответно с 0.06, 0.15, 0.13, 0.08 и 0.08 пр.п.

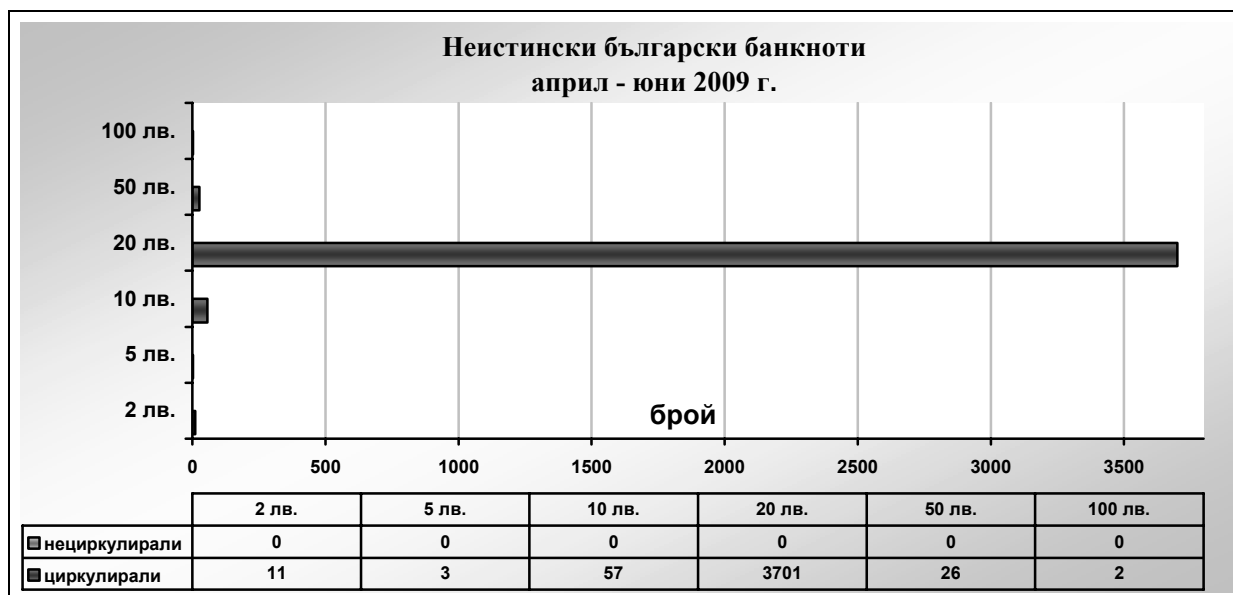

Промените в структурата на броя на монетите в обращение следват своите дългосрочни тенденции. Към 30 юни 2009 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (28.42%), а с най-малък дял – монетата от 50 стотинки (5.22%).

Увеличение на дела за едногодишен период се отчита при броя на монетите в обращение от 1, 2 и 5 стотинки – съответно с 0.78, 0.36 и 0.01 пр.п. Делът на монетите от 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев намалява спрямо края на юни 2008 г. съответно с 0.42, 0.41, 0.15 и 0.17 пр.п.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През второто тримесечие на 2009 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 3800 броя неистински левови банкноти, циркулирали в паричното обращение. Общият брой на задържаните неистински български банкноти е по-голям с 45 бр., или с 1.20%, в сравнение със задържаните през първото тримесечие на 2009 г. С най-голям дял сред общо задържаните левови банкноти са купюрите от 20 лева (97.40%), следвани от неистинските банкноти от купюра 10 лева с дял от 1.50%, а делът на неистинските купюри от 50 лева е 0.68%. Неистинските банкноти от купюри 2, 5 и 100 лева са общо 16 на брой с общ дял от 0.42% от всички задържани през разглеждания период български банкноти.

В периода април – юни 2009 г. бяха регистрирани и задържани 168 бр. неистински български разменни монети, от които 158 бр. са от 50 стотинки и 10 бр. – от 1 лев.

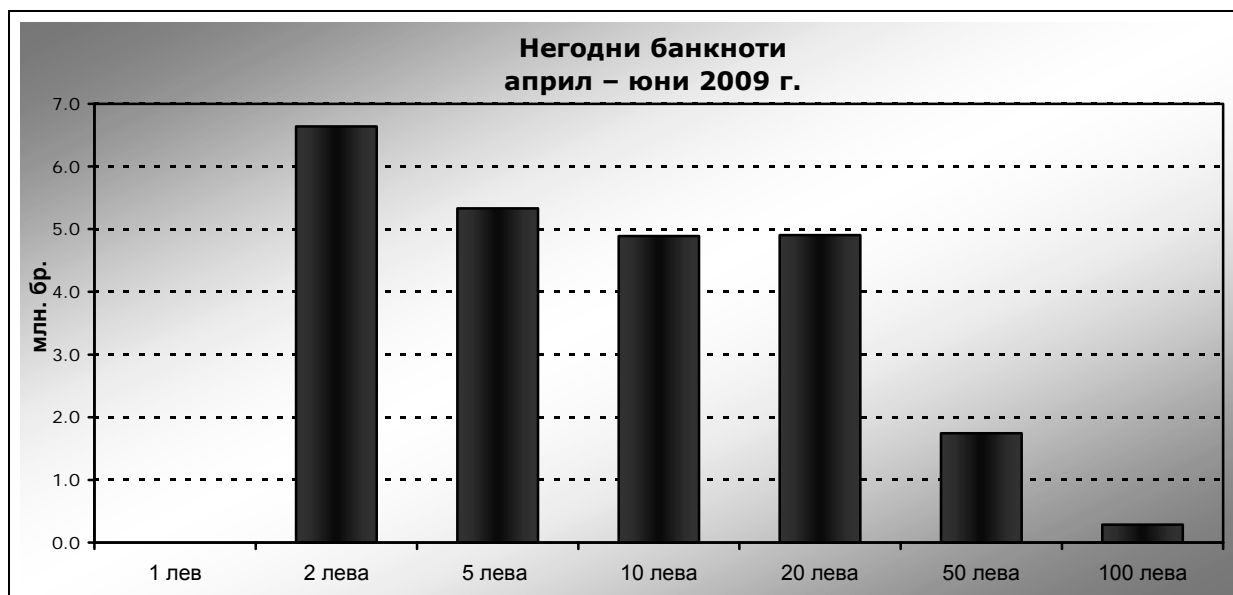
При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през второто тримесечие на 2009 г. в НЦА на БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 856 бр. евро, 750 бр. щатски долари и 27 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

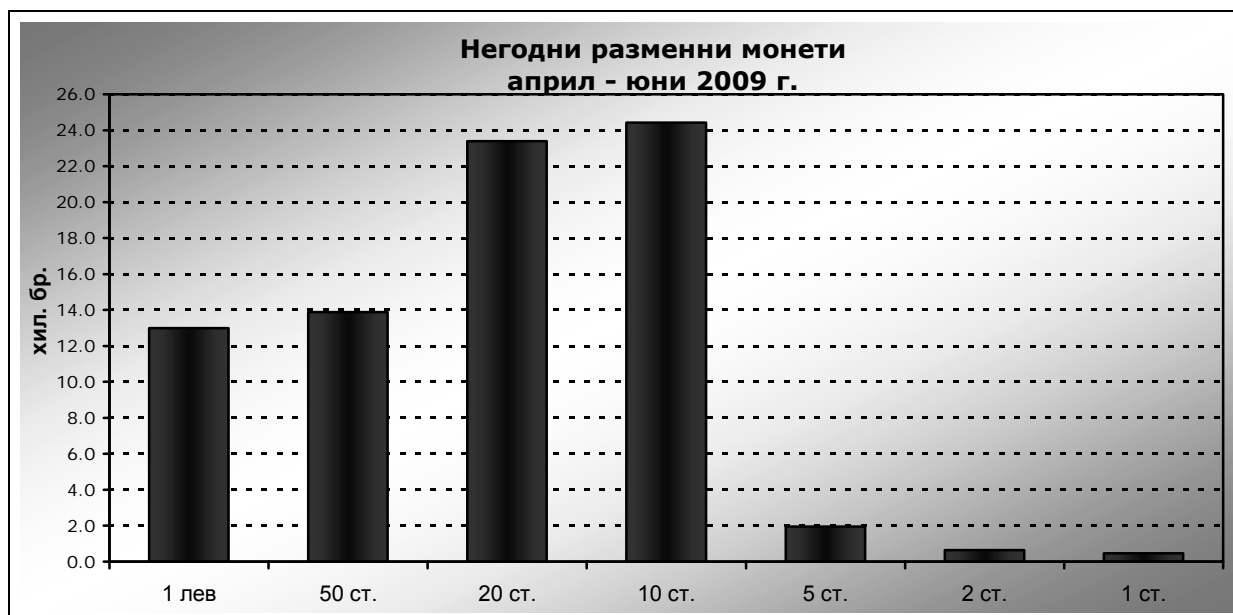
През периода април – юни 2009 г. от обработените и проверени за истинност и годност банкноти в БНБ 23.8 млн. бр. са отделени като негодни – с 4.2 млн. бр. (14.98%) по-малко в сравнение с първото тримесечие на 2009 г. За едногодишен период (юни 2008 г. – юни 2009 г.) отделените като негодни банкноти са с 4.4 млн. бр. по-малко (3.98%) в сравнение с предходния отчетен период.

В общия брой на отделените като негодни банкноти през второто тримесечие на 2009 г. най-малък е дялът на купюрите от 100 и 50 лева, съответно 1.21% и 7.34%. С най-голям дял е купюрата от 2 лева – 27.89%. Съвкупният дял на купюрите от 20, 10 и 5 лева в общия брой на банкнотите, отделени като негодни през този период, е 63.56%, а относителното им тегло в тази съвкупност е разпределено на относително равни дялове за всяка от тези купюри.

² Това е броят на българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

Процентът на отделените негодни банкноти от общо обработените в БНБ от съответната купюра за едногодишен период продължава да е най-голям при купюрите от 2 лева и 5 лева. Това се дължи на големия брой вторични обороти, които тези две купюри извършват в паричното обращение поради по-честата им употреба при разплащанията на дребно.

При обработката на разменни монети в БНБ през второто тримесечие на 2009 г. като негодни са отделени 77.7 хил. броя. Те са с 26.2 хил. бр., или с 50.90%, повече в сравнение с отделените като негодни през първото тримесечие на настоящата година.